

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Кафедра	Живопис	Рік навчання	2
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Базова
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Семестри	1

КОЛЬОРОЗНАВСТВО

Семестр 1 (осінь 2025)

02 вересня — 11 грудня

Викладач	Залішук Валерій Васильович, старший викладач
E-mail	sansej063@gmail.com
Заняття	СЖ 24-1 (за розкладом) -онлайн СЖ 24-2 (за розкладом) -онлайн
Консультації	За домовленістю
Адреса	ауд. 201, поверх 2, корпус 3, вул. Мистецтв 8
Телефон	(057) 706-02-81 (кафедра)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем електронні листи (тільки у робочі дні до 18-00).

Умови листування:

- 1) *в темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (Кольорознавство);
- 2) в полі тексту листа позначити курс, групу, ПІБ студента, який звертається (анонімні листи не розглядаються);
- 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання*. Розширення: *текст* — *doc, docx, ілюстрації* — *jpeg, pdf*.

Окрім роздруків для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Консультування з викладачем в стінах академії відбуваються у визначені дні та години.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою для вивчення дисципліни «Кольорознавство» є певний обсяг знань з фізики та фізіології, що стосується кольору та будови ока людини, а також врахування психології як передумови сприйняття кольору в зв'язку з певним емоційним станом людини. Обов'язковим є достатній рівень навичок роботи з фарбами у техніці гуаш.

Студент отримує повну підтримку при опрацюванні матеріалу базової дисципліни та підготовки у практичній роботі.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Показ робіт із методичного фонду. Демонстрація матеріалу за допомогою лабораторних приладів.

Ознайомлення студентів з електронними версіями матеріалу з кольорознавства та застосування додаткової літератури з дисципліни.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

1. Іттен Й. Мистецтво кольору/ Ред. О. Плаксі, Київ: ArtHuss, 2022, 96с.
2. Прищенко С.В. Кольорознавство: навчальний посібник/ за ред. проф. Є.А. Антоновича. Київ: Альтерпрес, 2010, 354с.
3. Прокопович Т.А., Каленюк О.М., Вахрамєєва Г.І. Основи кольорознавства та декоративно-прикладного мистецтва: Навч. посібник, Луцьк: Поліграфічний центр "Друк Формат", ФПО Покора І.О., 2019, 91с.

4. Прокопович Т.А., Основи кольорознавства: навч. посібник, Луцьк: Волинський національний університет ім.Лесі Українки, 2022, 124с.

Додаткова література:

5. Волковський М. Колір в живописі. Київ: Видавництво В.Шевчук, 2016, 360с.
6. Марчук В. Про малярство: навчальний посібник. Львів: ФОП Стебляк О.М., 2018, 264с.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Виконання завдань дисципліни «Кольорознавство» за темами «Просторові властивості кольору», «Аддитивне та субтрактивне сприйняття кольору», студентами 2-го курсу факультету «Образотворче мистецтво», професійне спрямування: «Станковий живопис», потребує наступні матеріали: планшет 50х50 – 1шт., 40х60 – 1 шт., 50х60-1шт., 50 х70 1-шт. пензлі, палітра, фарби гуаш, папір, клей, гумка, олівець, канцелярський ніж, лінійка.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою вивчення дисципліни «Кольорознавство» є опанування та вміння використання у живописній практиці знань стосовно фізичної природи кольору, фізіологічних основ та властивостей кольорового зору людини, а також основних закономірностей кольорової композиції. У розгляді питань з кольорознавства для 2-го курсу передбачається удосконалення майстерності володіння кольором. Вирішення задач, спрямованих на усвідомлення студентом ролі кольору, як важливого засобу виразності для образного рішення задуму в станковому живопису та композиції. **Завдання** дисципліни побудовані з послідовним ускладненням задач. До головних задач курсу належить вивчення студентами розмаїття передумов сприйняття кольору; урахування кольорових закономірностей при побудові кольорової гармонії; виховання почуття естетики кольорових співвідношень; ознайомлення з семантикою кольору, як елементом сенсового навантаження в композиції станкового живопису.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- основні категорії і проблеми кольорознавства;
 - принципи побудови ахроматичної шкали та передумови загальної світлотної тональності середовища.
 - систематику і класифікацію кольорів, їхню ієрархію — головні й другорядні кольори;
 - принципи побудови кольорової гармонії і вираження кольорових переваг;
 - принципи організації кольору на площині та у просторі, враховуючи колір як засіб виразності;
- У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати навички:

- роботи з матеріалом у техніці гуаш;
- збагачення локального кольору у обраній кольоровій композиції;
- досягати гармонії кольорових співвідношень за рахунок зміни світлості, тепло-холодності та насиченості кольорових плям.

-- побудувати будь-яку кольорову гаму згідно зі станом загальної світлотної тональності композиції; побудувати образно-асоціативну композицію, використовуючи колір, як засіб виразності; трактувати просторову зміну кольору на формі з урахуванням кольору середовища.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 13. Здатність викладати фахові дисципліни у дитячих спеціалізованих художніх та мистецьких закладах освіти.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК 1. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища.

СК 3. Здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.

СК 4. Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах за спеціалізаціями.

СК 5. Здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва.

СК 6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

СК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

СК 12. Здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.

СК 13. Здатність викладати фахові дисципліни у дитячих спеціалізованих художніх та мистецьких закладах освіти.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.

ПРН 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПРН 6. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.

ПРН 7. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом.

ПРН 8. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Кольорознавство – одна з фундаментальних дисциплін професійної та практичної підготовки, яка сприяє розвитку у студентів почуття та розуміння колористичної цілісності, завдяки чому студент виразно висловлює ідеї та художні задуми в кольоровій гармонії. Дисципліна вивчає систему постійно діючих закономірностей, яким підкорюється колір, а також вплив фізичних, фізіологічних та психологічних факторів на індивідуальне сприйняття кольору людиною.

Згідно з навчальним планом, що ухвалений методичною радою ХДАДМ, вона вивчається студентами на протязі 1,5 років, 3-х семестрів (6 кредитів ECTS 180 навчальних годин, у тому числі 90 годин аудиторних занять, із них 14 годин лекційних, 76 годин практичних занять під керівництвом викладача, а також 90 годин – самостійна робота. Студент має опанувати методику практичного рішення кольорових задач (у творчому процесі) для створення художнього образу.

1-й семестр 2-го курсу має 2 змістовні модулі, 4 практичних завдання. На семестр заплановано:

Змістовний модуль 1. Тема «Просторові властивості кольору та оптичні ілюзії»

а) Крайовий та симультанний контрасти;

б) Типи організації колірної композиції;

Завдання 1. Побудова 3-х типів кольорової композиції.

Завдання 2. Інтерпретація твору майстра за умов «полярної» колірної композиції.

Змістовний модуль 2. Тема «Живописне збагачення локальних кольорів в образно-асоціативній колірній композиції (пойкілохромія)»

Просторова зміна кольору з урахуванням художнього задуму.

Завдання 1. Колірно-тональний ескіз – пошук з вираженням емоційного стану художнього задуму

Завдання 2. (екзаменаційне) Побудова образно-асоціативної колірної композиції у форматі 50х50 см.

Виявлення просторових змін кольору з урахуванням композиційного центру та підпорядкованість йому другорядних елементів композиції, яке спрямоване на гармонійність та цілісність рішення.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Метод повідомлення нових знань — практична робота в процесі виконання серії завдань. Основна форма вивчення курсу — практичні завдання.

Мета запропонованих завдань — є опанування та вміння використання на практиці основних закономірностей кольорознавства, основ кольорового сприйняття, закономірностей побудови кольорової композиції та набуття практичних навичок роботи з матеріалами. Основними дидактичними принципами, покладеними в основу викладання дисципліни є:

- навчання на високому рівні труднощів;
- поетапне фундаментальне вивчення навчального матеріалу;
- усвідомлення матеріалу через проживання (активні форми навчання);
- систематична робота над особистісним розвитком студентів.

За термін навчання студенти повинні привчатися працювати з поставленою задачею керівником, яка вирішується завдяки чітким рекомендаціям та побажанням в консультативному спілкуванні. В цьому процесі

головним напрямком є формування у студента почуття естетики кольору для створення художнього образу в станковому живопису та композиції.

Розвиток у процесі навчання здійснюється не тільки змістом навчального матеріалу, але й особистістю викладача і стилем спілкування зі студентами.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Програмою передбачено рубіжні етапи контролю у формі поточних переглядів етапів процесу роботи виконаних завдань.

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі екзаменаційних переглядів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Дисциплінарна та організаційна відповідальність. Викладач несе відповідальність за координацію процесу занять, а також створення атмосфери, сприятливої до відвертої дискусії та пошуку необхідних питань з дисципліни. Особливу увагу викладач повинен приділити досягненню програмних результатів навчання дисципліни. В разі необхідності викладач має право на оновлення змісту навчальної дисципліни на основі найновітніших досягнень і сучасних практик у відповідній галузі, про що повинен попередити студентів. Особисті погляди викладача з тих чи інших питань не мають бути перешкодою для реалізації студентами процесу навчання.

Викладач повинен створити безпечні та комфортні умови для реалізації процесу навчання особам з особливими освітніми потребами (в межах означеної аудиторії).

Міжособистісна відповідальність. У разі відрядження, хвороби або іншої важливої причини, викладач має право перенести заняття на інший день за умови узгодженості з адміністрацією та існуючим розкладом занять. Про дату, час та місце проведення занять викладач інформує студентів через старосту групи.

ПРАВИЛА ЗДОБУВАЧА

Під час занять студенти повинні обов'язково вимкнути звук мобільних телефонів. За необхідності студент має право на дозвіл вийти з аудиторії. Вітається власна думка з теми заняття, яка базується на аргументованій відповіді та доказах, зібраних під час практичних або самостійних занять.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Недопустимі пропуски занять без поважних причин (причини пропуску мають бути підтверджені необхідними документами або попередженням викладача). Не вітаються запізнення на заняття. У разі пропуску занять, студент має самостійно опрацювати матеріали тем і підтвердити їх опанування відповідними нотатками, а також практичною роботою. Довгострокова відсутність студента на заняттях без поважних причин дає підстави для незаліку з дисципліни і його можливого подальшого відрахування. Додаткові заняття з такими студентами не передбачені. Відсутність практичних завдань на поточних переглядах безпосередньо впливає на зниження підсумкової оцінки (мінус 3 бали за кожний пропуск).

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Під час навчання студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю визначено плагіат – тобто суттєве запозичення або копіювання в практичній роботі чужих матеріалів, студент не отримує бали за тему. Він зобов'язаний її переробити, в цьому випадку нараховується лише 50% від максимальної кількості балів за цю частину. Якщо факт академічної недоброчесності зафіксований на екзаменаційному перегляді – студент максимально отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю.

Корисні посилання: <https://zakonodavstvo.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>
<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
1 модуль						
02.09 04.09	1	лекція лекція	Введення в тему «Просторові властивості кольору та оптичні ілюзії». Побудова 3-х типів кольорової композиції.	2 2		
09.09 11.09	1	практичні практичні	Побудова 3-х типів колірної композиції.	2 2	Поточний перегляд Поточний перегляд	
16.09 18.09	1	практичні практичні	Побудова 3-х типів колірної композиції.	2 2	Поточний перегляд Поточний перегляд	
23.09 25.09	1	лекція лекція	Інтерпретація твору майстра за умов «полярної» колірної композиції.	2 2		
30.09 02.10	1	практичні практичні	Інтерпретація твору майстра за умов «полярної» колірної композиції.	2 2	Поточний перегляд Поточний перегляд	
07.10 09.10	1	практичні практичні	Інтерпретація твору майстра за умов «полярної» колірної композиції.	2 2	Поточний перегляд Поточний перегляд	
14.10 16.10	1	практичні практичні	Інтерпретація твору майстра за умов «полярної» колірної композиції.	2 2	Поточний перегляд Поточний перегляд	
2 модуль						
21.10 23.10	2	лекція лекція	Введення в тему «Живописне збагачення локальних кольорів в образно-асоціативній колірній композиції».(пойкілохромія)	2 2		
28.10 30.10	2	практичні практичні	Колірно-тональний ескіз-пошук виразності художнього задуму.	2 2	Поточний перегляд Поточний перегляд	
04.11 06.11	2	практичні практичні	Колірно-тональний ескіз-пошук виразності художнього задуму.	2 2	Поточний перегляд Поточний перегляд	
11.11 13.11	2	практичні практичні	Колірно-тональний ескіз-пошук виразності художнього задуму.	2 2	Поточний перегляд Поточний перегляд	
18.11 20.11	2	практичні практичні	Побудова образно-асоціативної колірної композиції у форматі 50х50.	2 2	Поточний перегляд Поточний перегляд	
25.11 27.11	2	практичні практичні	Побудова образно-асоціативної колірної композиції у форматі 50х50.	2 2	Поточний перегляд Поточний перегляд	
02.12 04.12		практичні практичні	Побудова образно-асоціативної колірної композиції у форматі 50х50.	2 2	Поточний перегляд Поточний перегляд	
09.12 11.12		практичні практичні	Побудова образно-асоціативної колірної композиції у форматі 50х50.	2 2	Поточний перегляд Поточний перегляд	

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Поточний контроль	0–15
2	Поточний контроль	0–15
3	Поточний контроль	0–10
4	Поточний контроль	0–10
5	Поточний контроль	0–10
6	Поточний контроль	0–10
7	Поточний контроль	0–15
8	Поточний контроль	0–15
Всього балів		100

КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Студент в повному обсязі опанував матеріал практичного курсу, проявив креативне мислення при виконанні завдань, логічно обґрунтував послідовність виконання необхідних завдань, професійно виконав усі етапи завдання, додатково брав участь у міжнародних або всеукраїнських конкурсах, виставках, фестивалях(отримав відзнаку).
A	17–19	37–39	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Практична подача акуратна, без помилок. Показав відмінні результати під час поточного контролю.
A-	16	36	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, продемонстрував якісний рівень знань та вмінь під час поточного контролю, творчо та якісно виконав усі поставлені завдання.
B	12–15	32–35	Студент добре опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, вчасно виконав усі поставлені задачі, творчо підійшов до виконання практичних завдань, але при цьому робота має незначні недоліки.
C	8–11	22–31	Студент в цілому добре опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, вчасно та якісно виконав більшість поставлених завдань, але виконана робота має суттєві недоліки (відсутність творчого підходу тощо).
D	4–7	10–21	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, вирішив в цілому основні поставлені завдання, але виконана робота має значні недоліки (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, несвоєчасна подача виконаної роботи тощо).
E	1–3	1–9	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, не впорався з головними задачами дисципліни, практична робота має багато значних недоліків (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, несвоєчасна подача виконаної роботи, значна кількість суттєвих помилок при виконанні завдання, пропуски занять без поважних причин тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність студента, та творчий підхід під час практичних занять (1-3), виставкова участь у фестивалях та конкурсах (5–8), а також участь у житті групи (1–3). Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- Іттен Й. Мистецтво кольору/ Ред.О.Плаксій, Київ: ArtHuss, 2022, 96с.
- Прищенко С.В. Кольорознавство: навчальний посібник/ за ред.прф.С.А.Антоновича. Київ: Альтерпрес, 2010, 354с.
- Прокопович Т.А., Каленюк О.М., Вахрамєєва Г.І. Основи кольорознавства та декоративно-прикладного мистецтва: Навч.посібник, Луцьк: Поліграфічний центр "Друк Формат", ФПО Покора І.О., 2019, 91с.

4. Прокопович Т.А., Основи кольорознавства: навч. посібник, Луцьк: Волинський національний університет ім. Лесі Українки, 2022, 124с.
5. Йозеф Альберс Взаємодія кольору ArtHuss. 2024. 208 с

Допоміжна

1. Волковський М. Колір в живописі. Київ: Видавництво В.Шевчук, 2016, 360с.
2. Марчук В. Про малярство: навчальний посібник. Львів: ФОП Стебляк О.М., 2018, 264с.
3. Патрік Беті. Анатомія кольору. ArtHuss. 2023. 366 с.
4. Чарлі Пікард, Джаміла Кнопф, Гувейз, Натан Фоукс. Колір і світло (Від майстрів мистецтва) ArtHuss. 2024. 384 с.